

Babnen

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

Røgle Klint

21998

Formand:

Skjold Christensen 64 48 12 41
 Hovkrogvej 35, Kustrup

Næstformand:

Jørgen Lundsgaard 64 40 18 80
 Lerbjergvej 9, Vejlbj

Sekretær:

Finn Lopdrup Fauk 64 40 10 63
 Toppen 34, Strib

Kasserer:

Ketty Hansen 64 40 61 56
 Strib Landevej 44, Strib

Bestyrelsesmedlem:

Preben Lindvig Hansen 64 40 63 38
 Tårupvej 31, Røjle-Tårup

Suppleanter:

Arne Schmidt Andersen 64 40 10 53
 Nørre Allé 37, Strib
 Kirsten Fauk

Revisorer:

Børge Jensen
 Knud Warming

Revisorsuppleant:

Anna Kierkegaard-Hansen

Hvordan bliver man medlem?

Man kan ringe til et af bestyrelsesmedlemmene, eller indsende kontingentet til giro nr. 9 86 21 37, Vejlbj-Strib Lokalhistoriske Forening, Strib Landevej 44, 5500 Middelfart.

Kontingentet er 50,00 om året pr. husstand.

Enkeltpersoner i den gamle Vejlbj-Strib kommune betaler kun 35,00,
 - mens andre enkeltpersoner betaler 50,00

Bavnen

Vejlbj Strib Lokalhistoriske Forening

Nr. 2

1998

INDHOLD:

Vækkelserne i Vejlbj Sogn.....	1
Klejsgaard Husholdningsskole og "Pnuel".	6
Vejlbj-Strib kommunevåben....	11
Nyt mindesmærke i Strib.....	18
Malerier fortæller historie.....	20
Assistenskirkegården i Vejlbj....	22

Redaktion:

Kirsten Fauk

Trykning: DS-Tryk, Fredricia

ISSN 0906-5008

SATS:

Jens Ulrik Thomsen

Næste nummer udkommer
 februar 1999

Deadline 15. december 1998

Forsiden:

Røjle Klint,

tuschtegning af Ernst Zeuthen,

Røjlemose 1918-24

Vækkelserne i Vejlby Sogn.

Af Hans Jørgen Brogaard Hansen

Pietismen.*

Fra Tyskland kom den pietistiske bevægelse i det 18. århundrede til Danmark, hvor den i mere end et slægtled bragte åndelig fomyelse i kirkens og menighedernes liv og arbejde. Vi kan bare tænke på Brorsons salmer eller Erik Pontoppidans forklaring til Luthers katekismus, der blev brugt i de danske og norske skoler. I 1736 indførtes konfirmationen.

Rationalismen.*

Efter den stærke vækkelsestid kom der fra Frankrig gennem Tyskland i slutningen af det 18. århundrede en ny åndelig retning, rationalismen, der mange steder kvalte det spirende åndelige liv. Den fandt stærk indgang på universitetet og øvede stor indflydelse på de vordende præster. Søndag efter søndag blev der prædikeret om dyd og pligter, lyksalighed og oplysning. Det var det, der fik Grundtvig til i en prædiken i 1810 som en dom over den danske kirke at udtale de kendte ord:

"Hvi er Herrens ord forsvundet fra hans hus?"

I denne periode opstod det, som kaldes "Den ældre fynske vækkelse".

Den opstod ved lægmænds forkyndelse og var altså en lægmandsbevægelse, som holdt "gudelige forsamlinger" rundt om i hjemmene.

På samme tid kom der også folk fra Brødremenigheden i Christiansfeld - de såkaldte hermhutiske emissærer* - her til Vestfyn. De besøgte især områderne omkring Middelfart og Assens. De kom meget til Dreslette, men også til Vejlby kom de af og til i årene omkring 1820.

Det kom til at betyde meget for det åndelige liv på egnen. Gårdmand Bertel Andersen fra Vejlby skrev sammen med den kendte vækkelsesprædikant Christen Madsen fra Bregner ved Kerteminde, og det fik den virkning, at Chresten Madsen kom til egnen og holdt "forsamling"

I 1822 og sikkert også senere holdt han møder i Gamborg og Vejlby. Disse møder blev holdt i hjemmene, i Gamborg hos en gårdmand, Anders Larsen, som var en af de gudelige vækkelses mænd.

Myndighederne havde på den tid udstedt forbud mod "gudelige forsamlinger." Man ønskede, at kun præster måtte tage sig af oplæring i den kristne tro.

På trods af forbudet blev der mange steder holdt gudelige forsamlinger, og Christen Madsen måtte en tid gå i fængsel, fordi han overtrådte forbudet.

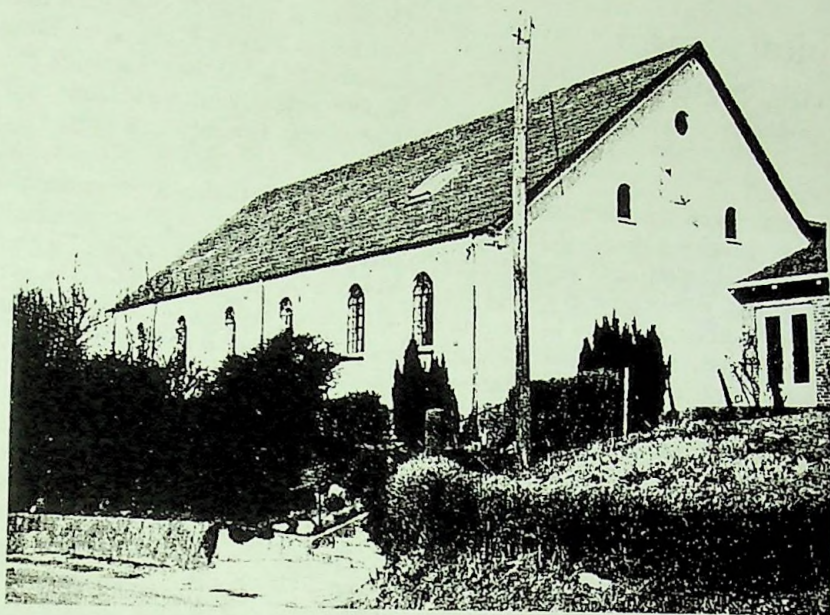
I Vejlby var der på den tid en præst, som hed Ascanius. Han indberettede til biskoppen om disse møder, som han absolut ikke var tilhænger af. Han skrev, at der var en snes familier i "dette vidtløftige sogn", der tilhørte de gudelige forsamlinger.

Forsamlingsfolket i Vejlby.

I 1863 arbejde kolportør* Peder Pedersen på Vestfyn. Han var fra Vejlby, og fik stor betydning for den lille samfundskreds i Vejlby sogn, hvor to gårdmænd, Niels Olsen på Elmegård i Staurby og Niels Jørgensen på Birkehøj i Aulby i mange år kom til at stå som ledere for forsamlingsfolket, som det hed dengang.

Niels Jørgensen var født i 1824. Han kunne opgive den nøjagtige dato for sin opvækkelser, som man dengang sagde. Det skete den 7. november 1862. Årsagen var en plejebroders død.

Niels Jørgensen, som i mange år var sognefoged, havde under krigen i 1864

Vejlbymissionshus på Lerbjergvej, 1883

meget at gøre med indkvartering af såvel soldater som de mennesker, der flygtede fra Fredericia. Som anerkendelse for dette arbejde, fik han Dannebrogskorset. Præsten i Vejlbymissionen på dette tidspunkt Balle Clausen. Han blev alvorligt syg i slutningen af 1864 og fik så hjælp af sin søn, Johannes Clausen, der havde været feltpræst under krigen. Før den tid havde han været præst på Sjælland, hvor han sammen med sin gode ven, Vilhelm Beck, havde været med til at stifte Kirkelig Forening for Indre Mission.

Johannes Clausens forkyndelse blev begyndelsen til en vækkelse i Vejlbymissionen, som kom til at sætte dybe spor i sognets liv. Når han prædikede i kirken, strømmede folk til i store skarer. I begyndelsen af 1865 døde hans far, og skønt der fra Vejlbymissionen blev gjort forsøg på at få sønnen som afløser, lykkedes det ikke. Han kom til Ryslinge, hvor han blev påvirket i

grundtvigsk retning af Vilhelm Birkedal, der var præst for frimenigheden i Ryslinge. Det tilgav man ham aldrig, så efter den tid blev der ikke sendt bud efter ham mere.

I det hele taget følte man i Vejlbymissionen afsky for grundtvigianismen, måske fordi der var to betydelige grundtvigske præster på egnen: pastor Melbye i Asperup og pastor Leth i Middelfart. Man søgte også at undgå at synge salmer af Grundtvig. Da forsamlingsfolkets ledere Niels Olsen og Niels Jørgensen engang var til et møde i Fredericia for Indre Mission, gik de ud på gaden og røg deres piber, mens der inde i salen blev sunget: Den signede dag med fryd vi ser. De ville ikke synge denne gamle dagviser, fordi Grundtvig havde bearbejdet den i 1826.

Efter Johannes Clausens bortrejse fra sognet, døde den bevægelse, der var opstået ved hans forkyndelse delvis hen

igen, og den lille kreds, der blev tilbage, måtte igen klare sig selv.

Den nye præst, provst Fønss, lagde ingen hindringer i vejen for de troendes arbejde, men selv holdt han sig udenfor.

To søndage om måneden samledes "vennerne" i de forskellige hjem. De læste sammen en prædiken af Luther eller Vilhelm Beck og sang efter Brørsons salmebog. Undertiden kom der tilrejsende lægsprædikanter, og da holdtes møderne enten hos Niels Olsen eller Niels Jørgensen, hvor der var bedst plads. Til disse møder var andre end "vennerne" også indbudt.

Men de gik også i kirke; de betragtede det som en pligt at komme der hver helligdag.

Ved de offentlige møder var det aldrig nogen af ledeme i Vejlbj, der talte. Men i begyndelsen af 70'erne begyndte en ung mand fra Røjleskov Gottlieb Christiansen, der tjente på Holmegård i Staurby at tale ved møderne. Han var en dygtig taler, og han talte også i nabosognene. Senere rejste han til Amerika og blev præst blandt de danske derovre. I 1896 blev han valgt til biskop for "Den forenede dansk evangeliske lutherske kirke i Amerika," den del, der havde rødder i Indre Mission.

Gottlieb var et par gange på besøg hjemme i Vejlbj, hvor han prædikede i kirken for en stoptfyldt kirke. Han ligger begravet i en lille by, Elkhorn i Iowa, en by, hvor der bor mange danske i området. Han var for øvrigt farbror til min onkel Marius på Hesselager (Strib Landevej 89).

Indre Mission i Vejlbj.

I juni 1882 holdt Indre Mission i Danmark sit sommermøde i Kolding. Fra Vejlbj kom adskillige folk til mødet for bl. a. at

høre Indre Missions formand, Vilhelm Beck, tale. Blandt dem, der blev vakt og senere omvendt, var en datter af min oldefar, Jørgen Jørgensen på Lundsberggaard. Hendes omvendelse blev ligesom indledningen til det mægtige røre, der greb mange, både unge og ældre, så der kom flere og flere med til møderne. I løbet af 1882 blev ca. 200 mennesker omvendt. I Staurby regnede man med, at ca. halvdelen af indbyggerne var blevet troende. Gennem de næste år virkede tre missionærer i sognet: Peter Petersen, Jacob Petersen og Johannes Petersen. De to sidste var brødre, og de bosatte sig i Vejlbj sogn, og i mange år var Vestfyn deres arbejdsmark. Andre missionærer er også udgået fra Vejlbj, nemlig Hans Rasmussen Andersen, født i Staurby på Holmegård og Peder Frandsen Jørgensen fra Lundsberggaard.

Hans Rasmussen Andersen flyttede senere til Nr. Åby og derefter til Bogense, hvor han døde i 1914. Han ligger begravet på Vejlbj kirkegård, hvor gravstenen stadig står. Peter Frandsen Jørgensen flyttede senere til Fredenslund i Middelfart og senere igen til Vamdrup.

Fyns første missionshus

I efteråret 1882 begyndte man at tale om, at der skulle bygges et missionshus i Vejlbj. Jørgen Jørgensen på Lundsberggaard tilbød at skænke 2 skæpper land til at bygge på, men på de vilkår, at huset ikke alene skulle bruges til missionsmøder, men til alle "hæderlige møder". Det ville man ikke acceptere, især ikke Niels Jørgensen fra Aulby. Så gik sagen i stå.

Imidlertid skete der det, at Jørgen Jørgensen blev omvendt. (Det var jo hans datter, der havde været med til mødet i Kolding.) Nu kom han med et nyt tilbud. Han ville skænke grunden til et hus, hvor der kun måtte holdes missionsmøder, og

Johannes Clausen

Gottlieb Christiansen

Peter Frandsen Jørgensen

Niels Olsen

såvel hus som grund skulle tilskødes Indre Mission. Huset blev bygget og indviet af Vilhelm Beck d. 12. juni 1883. Det var det første missionshus, der blev bygget på Fyn.

Modstand.

At en så stærk åndelig vækkelse vakte modstand i visse kredse, kan vel ikke undre. Der blev skrevet i avisene derom, og man forsøgte på mange måder at hindre arbejdet. Provst Fønss var også uforstående over for det vågnende liv og holdt 4. søndag efter Trinitatis en prædiken ud fra ordene: "Dømmer ikke"

Denne prædiken blev optaget i Indre Missions Tidende. Der var også nogle mænd, der skrev til biskop Monrad, der var folketingsmand for Middelfartkredsen og henstillede til ham om at få missionsarbejdet forbudt ved lov. Det fik de ikke noget ud af. Han glædede sig over den store vækkelse, som var sket, og han sendte klagen videre til Vilhelm Beck, der fortalte, at han smed den i papirkurven, hvilket er årsagen til, at vi ikke kender indholdet. Efter al den uro satte Indre Mission ind med en modoffensiv. Man sendte bud efter Vilhelm Beck, som d. 30. april 1884 kom til et missionsmøde i Vejlbys kirke, hvor han prædikede for så mange tilhørere, som kirken kunne rumme.

I 1885 kom en ny præst, provst J. A. Heiberg. Han deltog i missionsarbejdet, og i de tre år, han var her, var der så stor kirkegang, at det svækkede tilslutningen til søndagsmøderne.

I 1889 kom pastor Larsen til Vejlbys kirke, og han sluttede sig ikke til Indre Mission, som i de følgende år måtte bygge på lægmandsarbejdet. Kirkegangen var ikke så høj som den tidligere havde været, og der blev holdt møde i missionshuset hver søndag. Min far har fortalt mig, at min

bedstefar, da han var formand for samfundet, engang skulle have tilladelse til at holde en gudstjeneste med en Indre Missionspræst. Han blev meget køligt modtaget af pastor Larsen, ja fik et, som han sagde, bidsk svar. Næste dag var min bedstefar på vejarbejde (den gang skulle hver gård selv holde sit vejstykke). Da kom pastor Larsen gående og gik hen og hviskede ham ind i øret: "Om forladelse for min væremåde i går." Min bedstefar slog det hen og sagde: "Nåh det". "Jo", sagde pastor Larsen, "Det skylder jeg". Den næste vækkelse begyndte i julen 1896 og fortsatte i 1897. Selv om denne vækkelse ikke blev så omfattende som den 14 år før, så bar den dog rig frugt, idet hen imod 150 mennesker blev omvendt og medlemstallet i de unges foreninger steg fra ca. 20 til ca. 70.

I 1899 blev min bedstefar, Hans Hansen, Brogaard, formand for samfundet. Det var han til 1919, altså i 20 år. Han blev overgået af Emil Sørensen, der var formand fra 1940 til 1961, altså i 21 år.

Søndagsskoler.

En vigtig gren af arbejdet i Indre Mission er søndagsskoleme. I Vejlbys kirke blev den første søndagsskole oprettet i 1884. I Vejlbys skov blev søndagsskolen oprettet i 1920 af Svend Olsen.

Ungdomsarbejdet blev varetaget af KFUM og KFUK. I 1884 blev der stiftet en afdeling af KFUM i Vejlbys kirke, og KFUK året efter.

Pietisme: Religiøs vækkelsesretning, der lægger vægt på den enkeltes fromhed.

Rationalisme: Religiøs retning, der søger at bringe biblens trossætninger i overensstemmelse med fornuften.

Emissær: Udsending.

Kolportør: En, der sælger bøger ved dørene.

Klejsgaard Husholdningsskole og "Pnuel"

Af Finn L. Fauk.

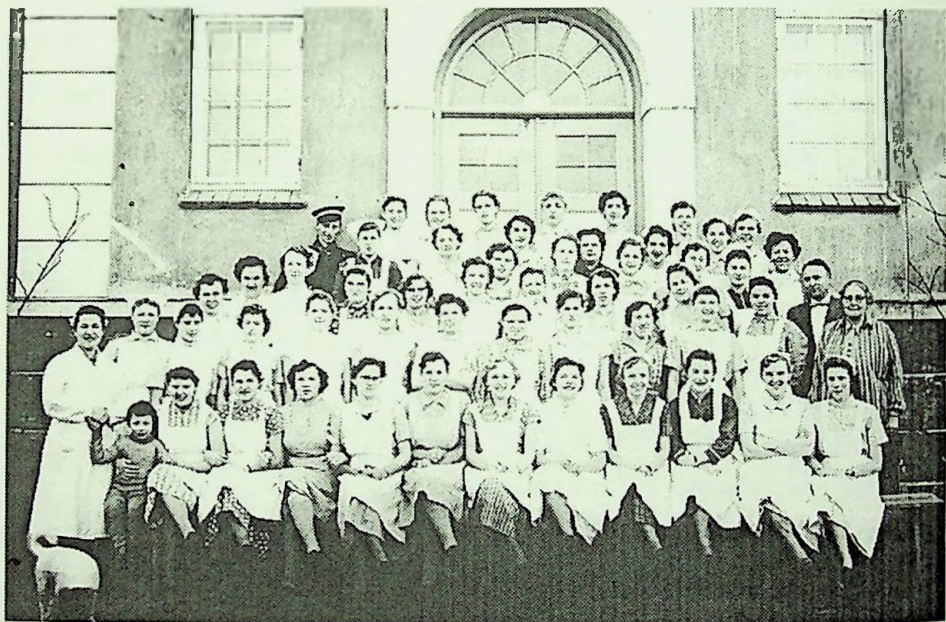
Tove Sørensen, Stutterivej 12, Røjleskov, fortæller om sit ophold på Klejsgaard Husholdningsskole i Strib og om sin tid som kokkepige på ferie- og rekreationshjemmet "Pnuel"

Jeg er fra en gård i Vejlbj, og vi var 5 søskende. Min far mente ikke, at piger skulle have en uddannelse. De skulle ud at tjene, når de var færdige med skolen, og det kom jeg også. Jeg var bl. a. på sømandshjemmet i Fredericia og i Røjle.

Da jeg var 19 år, ville jeg gerne på husholdningsskole. Det var meget almindeligt dengang, at unge piger tog en huslig uddannelse, inden de blev gift, så jeg tilmeldte mig et 5-måneders kursus på Klejsgaard Husholdningsskole fra november 1956 til april 1957.

Klejsgaard Husholdningsskole.

Husholdningsskolen var oprettet i 1933 på gården "Klejsgaard" ved Juelsminde af Hans og Marie Hansen. Den hed først "Landbo-Kvindernes Fagskole "Klejsgaard". Det gik så godt for skolen, at pladsen blev for trang i 1942 og Marie Hansen så sig om efter et større hus, som kunne rumme 65 elever. I Strib lå badehotellet ved Nordenbro. Da Lillebæltsbroen var færdig i 1935 gik det tilbage for

Hold 1956/57 foran Husholdningsskolen Klejsgaard. Til højre ses Marie Hansen med en nevø og Else Pedersen bag ham. Tove Sørensen sidder forrest som nr. 2 fra højre. Til venstre står Grethe Andresen med søn. Postbud Rohde er kommet med og foran ham står Birgit Christensen.

Marie Hansen parterer gris i gården.

hotellet, og det skiftede ejer fire gange, men ingen af dem kunne få hotellet til at gå. Det blev så købt af Marie Hansen, og nu fik skolen god plads. Foruden hovedbygningen og "Lille Sofiehøj" var der Koncertsalen og Cottagen, og det hele var omgivet af en stor park. Desværre blev skolen beslaglagt af tyskerne, kort efter starten, men efter befrielsen 1945 kom den hurtigt i gang.

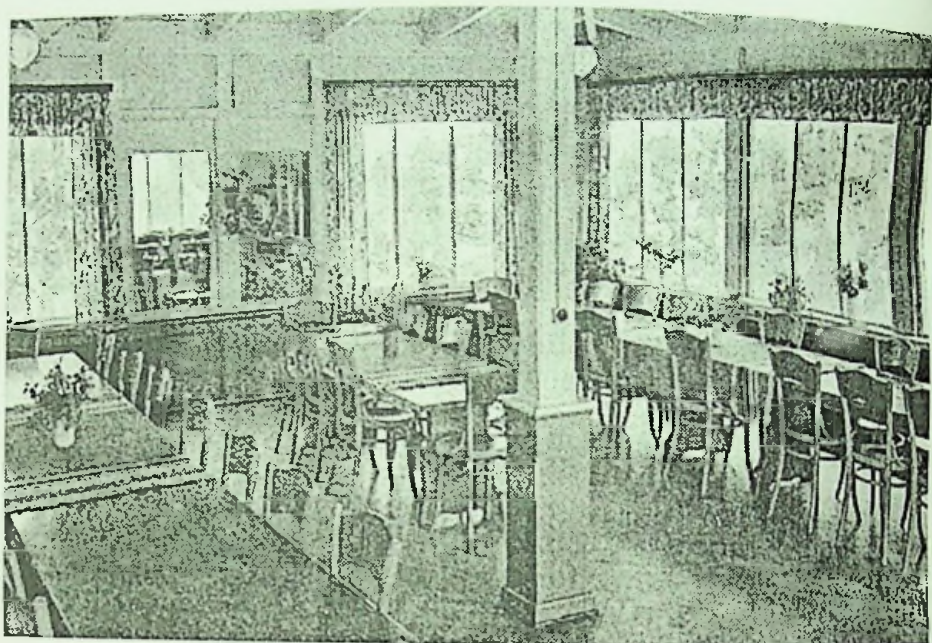
Jeg fik værelse på 1. sal med den fineste udsigt over Lillebælt. Vi var tre piger på værelset. På hvert værelse var der en køjeseng og en enkelseng, og jeg fik den nederste køje. Foruden sengene var der et bord med tre stole om. Der kunne vi lave "hjemmearbejdet" med at skrive opskrifter ind. Til vores tøj havde vi nogle hylder med forhæng for. Bad og toilet var ude på gangen. Vi var allesammen ens klædt. Vi havde blå kjoler, hvidt forklæde og en hvid, stivet kappe. Vi var

i alt 65 elever, og halvdelen gik på det almindelige 5-måneders kursus, mens de andre gik på husjomfrukursuset. Det var en overbygning på det almindelige kursus, og eleverne derfra fik næsten altid plads i herskabshjem bagefter. Nogle blev også lærere på husholdningsskoler.

Undervisningen.

Vi blev undervist i alt, som vedrørte den tids husførelse- madlavning, rengøring, vask, syltning og henkogning, men vi havde også syning og håndarbejde, hvor vi lærte at sy bluser og kjoler med symaskine. Vi havde gymnastik i Koncertsalen og om sommeren havde pigerne svømning og havebrug. Hver mandag aften kom spillelærerinde Ellen Østergaard på skolen, og så havde vi allesammen sangtime med hende.

På vores kursus lærte vi almindelig, daglig madlavning, mens husjomfruene lærte finere madlavning.

Spisestue og dagligstue på Klejsgaard.

Fru Marie Hansen var en meget myndig person, som der stod stor respekt om. Hun stod for administrationen, så det var ikke hende, der underviste os. Vi havde Else Pedersen til madlavning og Else Sørensen til syning og håndarbejde. Marie Hansens datter, Grethe Andresen, var leder på husjomfruuddannelsen, som holdt til på "Lille Sofiehøj".

Vi stod op kl. 7 og vaskede os og ordnede vore værelser. Efter morgenmaden havde vi morgensang og derefter havde vi teori. Dagens arbejde blev gennemgået og vi fik udleveret opskrifter. Efter middag havde vi pause, og så kunne det ske, at vi gik til bageren eller købmanden, hvis vi havde fået noget til middag, som vi ikke brød os om. Vi skulle på skift sørge for aftensmaden, og vi havde også vore vagtsøndage, hvor vi stod for maden. Om aftenen hyggede vi os, men vi skulle også skrive opskrifterne ind i vores bog. Hver fredag havde vi festmiddag. Mens

vi til daglig spiste i køkkenet, blev der om fredagen dækket op i spisestuen. Vi var delt i hold, som på skift tog sig af borddækningen og tilberedningen af de tre retter mad, vi skulle have. Servietterne skulle foldes festligt og service stilles rigtigt o.s.v.

En dejlig tid.

Jeg havde en dejlig tid på Klejsgaard. Der var elever fra hele landet, og vi havde et godt kammeratskab.

Vi var også på udflugter, bl.a. var vi i Juelsminde for at se gården "Klejsgaard", som Marie Hansens mand ejede.

Vi havde også forældrefester, hvor vi optrådte for forældre. Jeg spillede moderen i et stykke som hed: "Familieliv på Fanø". Det foregik i Koncertsalen.

En episode står tydeligt for mig. En morgen blev vi kaldt ned til flagstangen i haven. Der fortalte Marie Hansen om opstanden i Ungarn, og hvordan den blev nedkæmpet af russerne. Vi holdt to

Marie Hansen taler ved afsløringen af 5. Maj stenen i september 1946. Stenen er nu flyttet til Strib sognegård. (Udlånt af Strib lokalhistorisk Arkiv)

minutters stilhed i sympati med det ungarske folk.

En gang kom en deputation fra Fredericia kaseme. Soldaterne skulle holde fest, men manglede damer. Man tillod sig derfor høfligt at spørge, om pigerne fra husholdningsskolen ikke kunne få lov til at deltage i festen.

Men Marie Hansen sagde nej! Hendes piger skulle ikke udlånes til nogen.

Vi var til eksamen, inden kursuset sluttede. Vi fik forskellige opgaver, som skulle løses, og der var fremmede censorer til at bedømme os.

Da jeg rejste hjem, fik jeg læreme og mange af mine kammerater til at skrive i min dagbog med opskrifter. Her er noget af det, de skrev:

"Som Nutids Hjem-- saa Fremtids Slægt", skrev fru Marie Hansen.

Hilsenen fra Birgit Hansen lød:

"Fromme, stærke Kvinder! Det er Danmarks Mål."

Else Pedersen skrev: "Sæt dig et mål, som kan fylde dig helt"

Ja, sådan skrev man dengang i poesibøgerne.

Jeg tog hjem og passede hus hos mine forældre, og senere kom jeg i huset hos læge Peter Marius Jensen på Strandvejen. Da jeg havde været der et år, søgte jeg plads som kokkepige på "Pnuel" på Nørre Allé i Strib.

"Pnuel"

"Pnuel" var et ferie- og rekreationshjem, som blev drevet af tre ugifte søstre. De havde købt det i 1946, og den ældste, Elise Hansen, stod for administrationen.

Julie, der var uddannet sygeplejerske, tog sig af rekonvalescenterne og Ragnhild stod for husholdningen.

Om sommeren, når feriegæsterne myldrede ind, kunne der være op til 80 spisende gæster, men så var spisestuen og

verandaen også fyldt helt op. Så mange mennesker var der ikke plads til på værelserne, men Elise Hansen lejede private værelser rundt om i byen. Der kunne gæsterne sove, mens de spiste på "Pnuel."

I højsæsonen var vi 5 piger samt nogle koner fra byen, som tog sig af vaskeriet og opvasken. men jeg var altså kokkepige og desværre fik min medhjælper i køkkenet gigtfeber, da jeg havde været der i 14 dage, så jeg fik meget travlt med at sørge for mad til de mange gæster.

Hvad betyder navnet Pnuel?

Mange undrer sig over navnet "Pnuel" og ved ikke, hvad det betyder. Det er et navn fra Det gamle Testamente. Pnuel er et stednavn og betyder "Guds ansigt". Det var på det sted, Jacob kæmpede med Gud, og hvor han blev velsignet og fik navnet Israel.

"Pnuel" var et kristent ferie- og rekreationshjem, og hver dag var der morgen- og aftenandagt. Det blev benyttet af mange rekonvalescenter, der skulle komme sig efter svær sygdom, og om sommeren blev det fyldt med feriegæster - mange enlige damer, men også familier med børn.

Der var mange præstefamilier, men i det hele taget var det meget velstillede mennesker, der "lå på landet" på Strib. De kom fra hele landet. Der var mange københavnere, men der var også udenlandske gæster. Frøknene Hansen behøvede ikke at annoncere i aviserne, for gæsterne var så tilfredse, at de anbefalede stedet til andre, så der var altid fyldt op.

Ferieliv på Strib.

Mange af feriegæsterne benyttede sig af muligheden for at få et morgenbad inden morgenmaden. "Pnuel" havde egne ba-

dehuse på stranden, som gæsterne kunne klæde sig om i.

Kl. 8 spiste man morgenmad, og derefter var der andagt med salmesang, bibellæsning og bøn.

Kl. 12 var der frokost med varm ret og mindst 10 forskellige slags pålæg og salater. Om eftermiddagen fik man kaffe med friskbagt kage, og kl. 18 spiste man en lækker menu på tre retter. Der blev kun serveret drikkevarer uden alkohol.

Om aftenen var der aftenkaffe, og dagen sluttede med en andagt. Dagene blev brugt til afslapning i den store have eller ved stranden, eller man tog på tur i omegnen. Mange tog med færgen til Fredericia, eller besøgte Hindsgaul, Fænø eller Middelfart.

Den største seværdighed dengang var Lillebæltsbroen (altså den gamle). Den var stadig Danmarks længste og smukkeste bro.

Jeg var på "Pnuel" i ca. ½ år, indtil jeg blev gift. Jeg var meget glad for at være der og fik et fint forhold til de tre frøkener.

Jeg ved, at "Pnuel" senere blev overtaget af Frelsens Hær. Da jeg var på "Pnuel" havde Frelsens Hær villaen ved siden af. Den blev også brugt som pensionat. Men vi havde ikke noget samarbejde med dem. Vi piger fik at vide af frk. Hansen, at vi skulle holde os for os selv.

Frelsens Hær solgte sin villa og flyttede pensionen ind på det tidligere "Pnuel".

I dag hedder stedet "Pension Lillebælt."

Ferie- og rekreationshjemmet "Pnuel", Nørre Allé 47, o. 1960.

(Udlånt af Strib lokalhistorisk Arkiv).

Vejlby-Strib kommunevåben.

Af Knud Madsen.

Vore by- og kommunevåbener er udviklet på grundlag af seglvæsenet og heraldikken. Et segl er et aftryk i lak eller voks til bekræftelse på et dokumentets ægthed, svarende til en underskrift. Det anvendtes først af fyrster og gejstlige, senere af adelsmænd, og herfra bredte brugen sig med tiden til det øvrige samfund. For byerne blev seglet efterhånden en nødvendighed, og de første eksempler på bysegl i Danmark stammer fra 1200-tallet. Seglet var præget med byens navn og et billede, f.eks. af bymuren eller repræsentanter for byens styre. Billedet var det vigtigste, idet kun et fåtal kunne læse.

Heraldikken opstod i 1100-tallet, da vældige hære fra Europa drog på korstog til det hellige land for at kæmpe mod araberne. For at kunne kende den ene hærfører og hans folk fra den anden, var det nødvendigt på skjold og dragt at anvende farver og figurer som kendetegn. Klare og tydelige, dvs. enkle, så de selv i kampens tummel let kunne identificeres. Når disse kendetegn efterhånden fik så stor succes, skyldtes det bl.a., at de også anvendtes ved ridderturneringer - en af datidens største folkeforlystelser. Til at holde styr på de efterhånden tusinder af skjoldemærker, anvendte man herolder.

Anvendelsen af skjoldemærker bredte sig med tiden fra de krigsførende fyrster og vandt anvendelse i andre samfundsgupper, og inden længe blev det almindeligt at lade sit segl forestille sit våbenskjold - et våbensegl. Det gjaldt

også for mange byer. I 1800-tallet mistede seglene deres betydning, men samtidig opstod en fornyet interesse for byvåbnene, som har været ved til vore dage.

Vejlby-Strib kommune opstår.

Ved anordning af 13.8.1841 oprettedes de såkaldte sogneforstanderskabsdistrikter, hvis ledelse var et sogneforstanderskab. Ved lov af 6.7. 1867 ændredes betegnelserne til henholdsvis sognekommuner og sogneråd. Til de vigtigste opgaver hørte bestyrelsen af fattig- og skolevæsenet. Vejlbysogneforstanderskabs første formand blev proprietær Laurits Christian Dehlholm på Katrinebjerg. Forstanderskabets konstituerende møde fandt sted på Katrinebjerg i januar 1842, og dets første egentlige møde blev afholdt den 10. februar 1842.

I 1918 blev Strib-Røjleskov kirkesogn udskilt fra Vejlbysogne. Måske er det fra dette tidspunkt, at kommunen kaldes Vejlbysogne. Eller måske var årsagen hertil, at Stribs befolkning efterhånden udgjorde så stor en del af folketallet, at det var rimeligt at medtage byens navn.

Kommunen tilbydes et våben.

Som følge af den store interesse for byvåben, amtsvåben m.v. oprettedes i 1930'erne "Heraldisk institut". Her udarbejdede man forslag til forbedringer af gamle byvåben, og man udarbejdede nye på bestilling. Man sendte også uopfordret våbenforslag til kommuner, som intet havde i forvejen. Således sendte man omkring 1937-38 et forslag til Gamborg kommune. Her mente sognerådet dog nok, at man

kunne klare sig foruden og betakkede sig. Sandsynligvis fik også Vejlbys-Strib uopfordret tilsendt forslag til et våben. På sognerådsmødet den 30.9.1938 vandt de forelagte prøver dog ikke bifald, og sagen udsattes til næste møde. Den 26.11. antog man et våben "forestillende en delfin". I et våbenbrev, dateret den 21.4.1939, modtog kommunen herefter sit våben med tilhørende rettigheder. Det var komponeret af magister Grunddal Sjallung og tegnet af kunstmaler Franz Sedivy. Den 18. 10. 1939 klokken 10.05 blev våbenet anmeldt, og den 21. i samme måned registreret af Patent- og Varemærkevæsenet. Det blev endvidere registreret i Statstidende 16. nov. 1939.

Våbenets motiv og farver.

Våbenskjoldet er komponeret over kommunens topografi og naturforhold. Den sorte delfin i sølvfelt symboliserer Lillebælt. Det grønne skjoldhoved med de to sidestillede guldkugler står for kommunens store engdrag med bl.a. engblommer. Her skal indskydes, at gult og hvidt i heraldikken som oftest symboliserer metallerne guld og sølv. Det må være årsagen til, at man i beskrivelser af kommunens våben skiftevis ser delfinen omtalt i hvidt eller sølvfarvet felt og skjoldhovedet med gule eller gyldne kugler.

Det er yderst sjældent, at delfiner har boltret sig i Lillebælt; men den stiliserede hval skal også blot symbolisere havet, som omgiver kommunen på tre sider. Det er formentlig helt bevidst, at man har valgt delfinen frem for marsvinet, som havde været nok så oplagt. Man har udmærket været klar over marsvinets århundredlange tilknytning

til Middelfart. De store engdrag, som der hentydes til, er bl.a. Møllemade, Holmade, Tokkemade, Røjlemose og Staurbymose. Desværre henligger disse områder ikke længere som græsningsarealer, og engfloraen er som følge heraf i voldsom tilbagegang.

Kommunevåbenets ide er vel ikke særlig original; den kunne passe på mange andre kommuner. Imidlertid ligner våbenet ikke andre kommunevåbener i Danmark og er altså som sådant unikt.

Anvendelse.

Et kommunevåben kan anvendes på forskellige måder. I Vejlbys-Strib blev det af kommunen brugt på kuverter og brevpapir samt i skatte- og adressebogen. Man fik også fremstillet et kaffestel med kommunens våben.

Dette blev tilsyneladende overgivet til Aulby skole ved kommunesammenlægningen i 1970.

Ved kommunens 100-års jubilæum i 1942 blev der fremstillet et kommunevåben i træ til opsætning på det daværende kommunekontor i Røjle. Tømremester Aksel Sørensen, Røjle, skar pladen, og malermester Valdemar Clement, Kustrup, malede våbenet efter oplægget fra heraldisk institut. Da det nye kommunekontor på Strib Landevej i april 1965 blev taget i brug, blev et nyt og større våben opsat på gavlen, nu malet af Evald Herrik, Staurby skov.

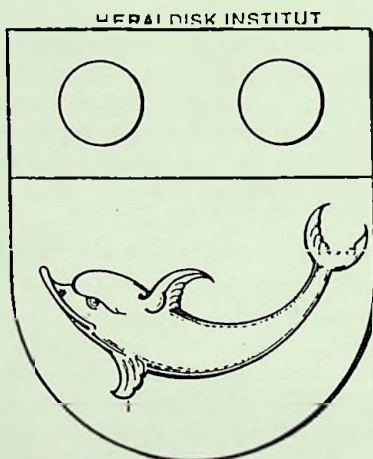
I 1962 startede lærer P. S. Feddersen en aftenskole i Røjle. Til brug herfor fik han lavet et logo, som forestillede en opslået bog, i hvilken ses en delfin

V A A B E N S B R E V .

=====

Ved nærværende Vaabenbrev overdrages VEJLBY SOGNERAAD pr. Røjle samtlige de i Lov om Kunstnerretten af 26' April 1923 omhandlede Rettigheder til Gengivelse af nedenfor afbildede

VAABEN FOR VEJLBY KOMMUNE:

VEJLBY KOMMUNE

PR. RØJLE

I Sølvfelt en sort Delfin
under et grønt Skjoldhoved,
hvor i to (jævnside stillede)
Guld-Skiver (Guld-Fugler).

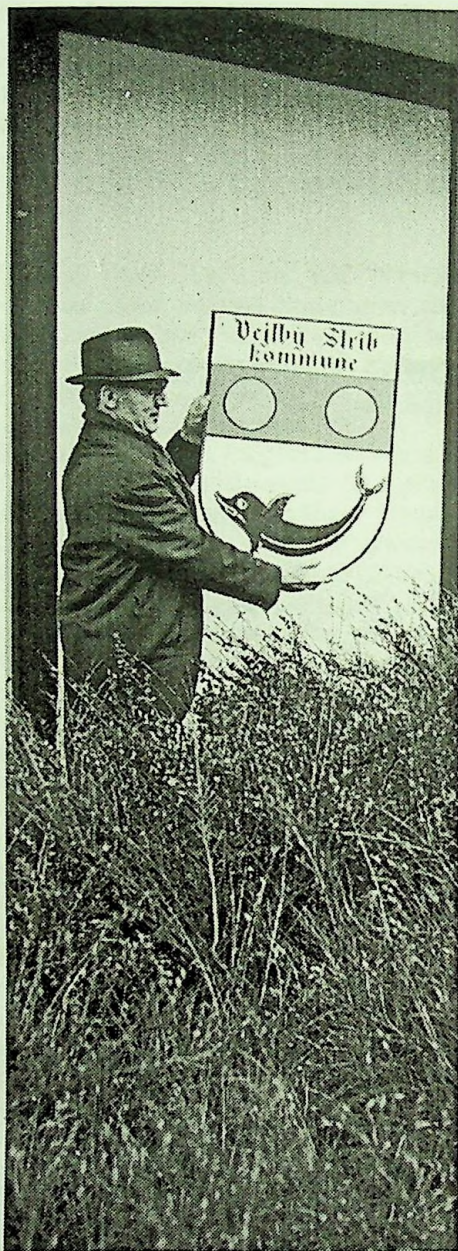
(Delfinen hentydende til Lille
Belt, som danner Vejlby Kommu-
nen Vestgrænse, og det grønne
Skjoldhoved med Guldskiverne
til de store Engdrag, der fin-
des indenfor Kommunen.)

Hvilket Vaaben er komponeret af underskrevne Magister Grunddal Sjølling
og tegnet af medunderskrevne Kunstner Franz Sedvig.

Dog skal HERALDISK INSTITUT bevare Retten til Gengivelse af nævnte Vaaber
i heraldiske eller kunstneriske Arbejder eller Samlinger, udgivet af Institu-
tet eller med dets Tilladelse.

P. I. V.

Grunddal Sjølling / Franz Sedvig

Sognerådsformand Aage Warming tager kommunevåbnet ned 1. april 1970.

under to kugler. Kunstneren var Chr. Blæsbjerg, Odense. Samme logo anvender "Lokalhistorisk arkiv for Strib og Røjleskov Sogne", oprettet 1984, men sammen med Middelfarts gamle våben. Da arkivet blev oprettet, bestilte man gennem Strib Boghandel brevpapir.

Bogtrykkeren fandt da frem til P. S. Feddersens logo, som han sammenstillede med Middelfarts byvåben, idet den nye storkommune havde bestemt, at Vejlbys Stribs våben kun måtte anvendes i forbindelse med Middelfarts. Her i 1998 anvender Avlby Ungdomsklub som bomærke en delfin, og endvidere overvejer Strib-Røjleskov Sognepræstembede, at tage et logo i brug, som bygger på det gamle kommunevåben. Navnet "delfinen" er blevet anvendt af et par institutioner, nemlig ungdomsskolen "Delfinen" og svømmeklubben "Delfinen". Sidstnævnte er først stiftet den 8. 1. 1973, altså efter kommunesammenlægningen; men navnet er taget efter Vejlbys Stribs våben. Svømmeklubbens logo er en cirkel, hvori ses en springende delfin, i baggrunden ses Strib fyr og den nye Lillebæltsbro. Strib svømmehal anvender et logo, som er en kombination af Vejlbys Strib kommunevåben og Middelfart byvåben. Inde i svømmehallen pryder en delfin en af væggene. Endelig skal nævnes, at Middelfart kommune har en motorcykelklub, MC-delfinerne. Det er uvist, om navnet er udledt af Vejlbys Stribs kommunevåben. Der kendes ikke eksempler på, at kommunevåbenets farver er anvendt i nogen sammenhæng.

Adoptionen af ubåden "Delfinen".

I 1962 oprettedes som tidligere nævnt en ungdomsskole i Vejlbys Strib kom-

Lokalhistorisk arkiv
for
STRIB og OMEGN

SVØMMEKLUBBEN DELFINEN
STRIB . 5500 MIDDELFART

Strib Svømmehal

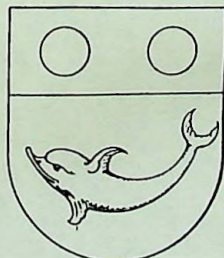
aftenskolen

RØJLE

Middelfart kommune

VERBY KOMMUNE
78 8051

mune. Skolen fik navnet "Delfinen", udledt af kommunevåbenet. Skolens første leder var P. S. Feddersen. Den 11.12.1967 adopterede ungdomsskolen i samarbejde med kommunen søværnets ubåd "Delfinen". At det blev netop dette fartøj, skyldtes naturligvis navnet.

Egentlig skulle "Delfinen" ved denne lejlighed være anløbet Strib; men da faciliteterne ikke var tilfredsstillende her, valgte man i stedet Middelfart. Fartøjet blev modtaget af bl.a. repræsentanter fra ungdomsskolen, af P. S. Feddersen og sognerådsformand Aage Warming. Sidstnævnte overrakte en kopi af kommunens våben. Herpå fulgte et par dage med festligheder, såvel på ubåden, kommunkontoret som på Aulby Skole. Formålet med adoptioner af søværnets skibe var/er at knytte venskabsbånd mellem søværnet og den pågældende kommune eller by, bl.a. gennem korrespondance og besøg. Denne aktivitet ophørte for Vejlbys Stribs vedkommende ved kommunesammenlægningen i 1970. Ungdomsskolen samledes i 1971 med storkommunens øvrige ungdomsskoler under navnet "Melfar".

Kommunens indlemmelse i Middelfart

Den 1.4.1970 blev Vejlbys Strib kommune indlemmet i Middelfart storkommune, hvilket ikke skete uden sværdslag fra Vejlbys Stribs side. Herved blev kommunens våben overflødigt, og sognerådsformand Aage Warming overdrog det til den nye storkommunes borgmester, Herman Jensen. Det er i dag Middelfart kommune, som har retighederne til våbenet.

Forholdet mellem Middelfart og Strib har aldrig været kendetegnet af de blide følelser. Det mærker man tildels den dag i dag. Indtil færdiggørelser af Lillebæltsbroen i 1935 var Strib først og fremmest knyttet til Fredericia, idet mange havde deres arbejde på færgerne, næsten alle lagde den udenbys handel i Fredericia, der var let adgang til kulturelle aktiviteter, og endelig gik mange af de større børn i skole der. Forbindelsen til Fredericia fortsatte også efter 1935, idet en færgerute blev holdt i gang helt frem til 1970, hvor den nye Lillebæltsbro blev indviet, og sejlruten endelig blev nedlagt. Færgeforbindelsen har for nogle år siden været forsøgt genoptaget, men uden succes.

I 1989 fik Middelfart kommune nyt byvåben, som dog først blev registreret af patentdirektoratet i 1992. Det remastede fartøj, som kommunen havde tilfælles med så mange andre byer, blev udvidet til også at omfatte et marsvin. Set i et videre perspektiv er det naturligt nok, at det blev Middelfartfiskernes ældgamle erhverv, som blev tilgodeset ved denne lejlighed, ikke Vejlbys Stribs delfin.

Vejlbys Stribs kommunevåben er nu et symbol, hvorom man kan samles lokalt, f.eks. i kampen for det nære imod centraliseringen. Våbenet anvendes i dag på tidsskriftet "Bavnen", der udgives af Vejlbys Strib Lokalhistoriske Forening siden 1990. Det er endvidere anvendt i bogen "Strib Skole gennem 85 år", som udkom i 1986. Måske anvendes det også i andre sammenhænge?.

Nyt mindesmærke i Strib

Af Kirsten Faulk

Den 8. maj 1998 blev denne mindesten ved Nordenbro afsløret af borgmester Steen Dahlstrøm.

Ganske ubemærket havde Strib Handels og Håndværkerforening etableret 'Sophiæodde Saluteringslaug', som stod bag begivenheden, og det er meningen, at der skal opsættes to gamle kanoner ved stenen. I det hele taget har saluteringslauget mange historiske opgaver på programmet, som skal løses i løbet af de næste år.

Anledningen til mindestensafsløringen var 150-året for Stribs bombardement den 8. maj 1848 kl. 11.30 under Treårskrigen fra 1848-50. Krigen var begyndt med, at tyskerne udfordrede Danmark ved at proklamere en ny slesvig-holstensk stat som del af det tyske rige den 18. marts 1848, og Frederik VII måtte da erklære Tyskland krig den 27. marts med dette opråb: 'Soldater! Hele det danske Folks Øie er henvendt på Eder! Et skønt Hverv er Eder overdraget: at kæmpe for den retfærdige Sag.

Eders Konge er overbeviist om, at denne Følelse besjæler Eder Alle. Saa antager da Eders Konge Løsen: Med Gud! for

Mindestensafsløring ved Nordenbro 8. maj 1998.

Konge og Fødeland! og Kongens Velsig-
nelse følger Eder! Frederik R.'. Jo, der var
stil over det dengang.

Det var altså ret hurtigt, at Strib fik krigens
følger at mærke, idet tyskerne eller faktisk
var det østrigerne, på det tidspunkt, hav-
de besat det rømmede Fredericia Kastel
på Skanse odde, dengang Bersodde.

Kaptajn Steen Bille på 'Hekla', der sejlede
i Lillebælt med andre kanonbåde, blev så
fortømet, at han gav sig til at beskyde
kastellet. Det skulle selvfølgelig hæynes,
og en tysk kanonkugle ramte Strib færge-
gård, som nedbrændte sammen med to-
tre småhuse i nærheden, trods det at de
viste hvidt flag som tegn på, at de var
midlertidige lazaretter.

Kanonkuglen i stenen er skænket af Fre-
dericia Museum, idet man mener, at det
er en dansk kanonkugle, faldet i kastellet
den 8. maj 1848.

Mindestensafsløringen sluttedes med at
man sang en ny Stribsang. Den er iøvrigt
skrevet af et bestyrelses-
medlem i vor forening, og den lyder så-
dan:

VENDS '98 ÅRBOGEN

Igen en ny årbog fuld af interessante
artikler,

Medlemsprisen er stadigvæk kun

75,00

Husk at bestille årbogen i god tid
hos bestyrelsen! Efter 1. november
må man betale fuld pris. Bogen
udleveres ved generalforsamlingen
den 23. november.

Stribsangen

Melodi: "Åbent landskab."

Hvis du spø'r mig hvor i Danmark
jeg vil bo, så si'r jeg STRIB;
for jeg elsker hav og mågeskrig,
og eng og vibepib.

Jeg vil ånde salte vinde,
jeg vil ud med blink og krog
mens jeg ser på hvide sejlere
og kæmpeskibes skrog.

På skovens stier vil jeg gå,
se engen fuld af blomsterflor
og dufte hø og tjørn og hyld
og mosens våde jord.

Hvis du, spø'r mig hvor i Danmark
jeg vil bo, så si'r jeg STRIB

Man kan ane fordums tider,
når man står ved Nordenbro,
hvor de gamle skanser taler tyst
om kriges frygt og gru.

Her lå Færgøgårdens pramme,
sejled 'folk fra kaj til kaj.

Højt på klinten stod det gamle fyr
og viste skibe vej.

Ved Søborgs vold - i hedenold -
stod vagter post i al slags vejr,
parat hvis søpiraterne
la' an til plyndringsfærd.

Man kan ane fordums tider,
når man står ved Nordenbro.

Strib var kendt for tog og færger
og som yndet feriested.

Nu er togets fløjt forstummet helt
og færgens tuden med.

Strib har stadig salte vinde
og bæltets friske vand;
her er skov og eng og fuglesang
og mågeskrig ved strand.

Og folkene, der bor her nu
er fyldt med kraft og fantasi
og lover os en fremtid her
i lyst og harmoni.

Hvis du spø'r mig, hvor i Danmark
jeg vil bo, så si'r jeg STRIB

Malerier fortæller historie.

Af Kirsten Faulk

Mange kunstmalerere har i årenes løb søgt til Stribområdet med dets specielle lys og dejlige landskaber. En af dem var den anerkendte, københavnske maler **Ernst Zeuthen (1880-1938)**, der slog sig ned i Røjlemose med sin familie gennem fem somre i årene 1918-24. På foreningens maleriudstilling 1996 i Sognegården havde vi flere af Ernst Zeuthens raderinger fra Røjlemose - og enge med og på 'Bavnens' forsider 1994 og 1998, nr. 1, er der tegninger fra hans hånd - foruden også denne forside.

Ernst Zeuthen er igen aktuel, takket være en flot udstilling på Vejle Kunstmuseum i vintermånederne. Ernst Zeuthen var oprindeligt uddannet skibssingenør og arbejdede som sådan nogle år i Glasgow, Flensborg og i Amerika, hvor han endeligt bestemte sig for at blive maler, et længe næret ønske, men førhen havde troen på sit talent og modet svigtet ham. Under en rejse i Italien, traf han i Rom den norske Lina Normann Meyer, med hvem han giftede sig i 1911.

Første gang Ernst Zeuthen stiftede bekendtskab med Strib, var i 1917, da hans forældre havde indlogeret sig for sommeren hos en bromand fra færgeoverfarten. Det var ganske almindeligt på den tid - ligesom i Skagen - at udleje sit hus til turister, mens man selv boede i 'hønsehuset'. Næste år kom hele familien Zeuthen og boede da i murermester Gulløvs hus på Tjærepleten 40, hvor naboens datter Anna (sen. Kierkegaard-Hansen) kom til at lege med

Fru Lina Zeuthen uden for atelieret ved familiens hus i Røjlemose
(fra Eigil Knuth: Ernst Zeuthen 1880-1938).

børnene Lillin, Normann og Hanne Zeuthen. Den sidste i børneflokken var Lone Zeuthen, som netop blev født i 1918. På sine vandringer så Ernst Zeuthen et lille hus på en høj bagved Røjlemose med udsigt over Lillebælt til den jyske kyst. Huset blev købt, og ses nu som hvidkalket med sort bindingsværk, genopbygget efter en brand, på bakken bagved kunstmaler Kjeld Krautwalds sommerhus på Dæmningen 52. Huset kom senere i folkemunde til at hedde "Røverborgen" med indgang fra Borgvænget, som fik sit navn derefter o. 1970, da de store huse blev bygget på vejen og Røjlemosevej blev til en "autostrada". Det var naturligt, at Zeuthenbørnene hurtigt fandt legekammerater i nærheden; det blev især Søren og Petra Andersens døtre fra Mosevænget 21, Vera og Sofie. Vera var endda model til Ernst Zeuthens maleri "Hønsepigen", der nu hænger på Esbjerg Kunstmuseum. Børnene gik ofte til Strib kirke om aftenen for at hjælpe 'Marie Ringer' med at ringe solen ned Marie Ringer hed Marie Jespersen og

Hønsepigen, maleri af Ernst Zeuthen, 1922, Esbjerg Museum.

(Fra Eigil Knuth: Ernst Zeuthen 1880-1938)

boede på Røjlemosevej 4 på 1. sal, og hun var ringer ved kirken fra den blev bygget indtil 1935.

Der er ikke tvivl om, at malerfamilien ude i Røjlemose gav anledning til megen snak rundt i Strib, folk husker endnu navnet Zeuthen. Sommerhalvårene i Røjlemose betegnes nu som Ernst Zeuthens lykkeligste malerperiode med stor kunstnerisk udfoldelse. Han lavede over 30-35 tegninger/raderinger fra stedet og otte malerier, som man desværre ikke kender ejerne til nu, kun datteren Lone Zeuthen har et af dem. Disse tegninger og raderinger blev mangfoldiggjort gennem grafiske sammenslutninger og sønnen Normann

Zeuthens kunstforlag. Stedet Røjlemose kom virkelig på landkortet den gang, dog ikke så eftertrykkeligt som ca. 50 år efter, da de store bronzealderfund blev gjort i Røjlemose omkring 1970.

Omkring 1922 blev Ernst Zeuthen ramt af en sygdom, der skulle plage ham resten af livet, og som gjorde, at man måtte afhænde sommerhuset i Røjlemose allerede i 1924. Ernst Zeuthen kan karakteriseres som et mildt og elskeligt menneske med mange venner, troende og levende interesseret i livets store spørgsmål, men 'fraværende' og upraktisk derhjemme. Her var Lina Zeuthen den tids typiske kunstnerhustru, der skabte tryghed og arbejdsro for ægtefællen, som skulle strække de små penge, sørge for børnene og deres uddannelse, altopofrende. Efter mandens død kom Lina Zeuthen stadig til Strib og indlogerede sig da på 'Pnuel'. Hun døde i 1965.

Om alt går vel, vil Middelfart Museum lave en Ernst Zeuthen udstilling i 1999.

Kilder: Mundtlige meddelelser ved Lone Zeuthen, Ena Clausen, Anna Kierkegaard-Hansen og Charles Sørensen. Eigil Knuth: Ernst Zeuthen 1880-1938, udg. 1943.

(Ved foreningens generalforsamling 1996 viste Karsten Jensen en videofilm om Søren Andersen fra Mosevænget, der var lidt af en original, men til daglig passede sit arbejde som jernbanearbejder ved DSB., red.)

Assistentskirkegården i Vejlbj.

Af P. S. Feddersen

Arbejdet med at indrette en assistentskirkegård ved Vejlbj kirke tog sin begyndelse i 1888 efter et syn, der blev afholdt den 12. juni. I synsprotokollen læses følgende:

"Kirkegården er overfyldt. Da det efter Erklæring fra Stiftsfysikus er utilraadeligt at udvide den, maa en Assistentskirkegaard anlægges. Synet tog 3 forskellige Jordstykker i Øiesyn. Fra Kirkeeerens Side blev foreslået et Jordstykke paa Staurby Mk. Da imidlertid dette ligger ca. 1½ Fjerdingsvei fra Kirken og som en Følge deraf Begravelserne vilde blive besværlige, kan Synet ikke tilraade at Kirkegaarden anlægges paa dette sted med mindre Kirkeeereren maatte være villig til at bygge et Ligkapel, hvorfra Begravelserne kunde ske. Kirkeeerens Befuldmægtigede erklærede imidlertid, at dette ikke vilde blive indrømmet, og Synet skjønner da ikke rettere end, at et af de to andre Stykker maa vælges, helst det, som ligger Kirken nærmest, hvilket syntes at være skikket til Begravelsesplads." Underskrevet C. Gleerup, J. Michelsen og P. K. Hansen.

Efter denne beskrivelse mødes de samme herrer igen og der bliver skrevet i synsprotokollen:

Aar 1888 den 14. November mødte Kirkesynet i Veilby for at bese et Stk. Jord i Stedet for det af Synet d. 12. Juni paaviste og senere af Stiftsfysikus billigede Areal tilhørende Veilby Smed. Synet fandt intet at erindre imod det foreslaaede Jordstykke, og da det grændser umiddelbart til det af Fysikus undersøgte fandtes en ny Undersøgelse at være ufornøden. 5 á 6000 □ Al. skjønnedes at være tilstrækkelig. Hegnet bør være en lav Jordvold

Vejlbj kirkes ejer fra 1858-1907 var kammerherre Niels Basse Fønns, Hindsgavl; her med hustruen, Marie Wedell Wedellsborg. (Fra Åge Petersen "Hindsgavl")

plantet med Tjørn, som holdes med en Sax. Indtil Tjørnen voxe til, anbringes et Hegn, bestaaende af Egetræs Pæle med paaslaaede Granlægter og Staaltraadvæv. Assistents - Kirkegaarden bør snarest muligt indrettes til at kunde tages i Brug." Og så er man vel gået i gang i foråret 1889, men det har nok taget sin tid, for først i sommeren 1891 bestemmer de samme herrer, at "En Indgangslaage anbringes til Assistents Kirkegaarden." Der synes ikke at være foretaget begravelser endnu, og hvem ville heller lade sine pårørende begrave på en kirkegård uden færdig indhegning. I øvrigt bemærkes i 1910: "En ny Laage ved den ny Kirkegaard anskaffes (Beslaget kan bruges)". Og i 1913, hvor kirken er overgået til selveje, gøres Menighedsrådet opmærksom på

følgende: "Assistens-kirkegaarden henligger i en usømmelig Stand og anmodes om at drage Omsorg for, at Forholdene forbedres"

I 1914 igen et notat: "Laasen paa Indkørselsporten til Assistenskirkegaarden fornyes, og en Støttepæl anbringes, og Aabningen mellem den nordre Portstolpe og Hegnet bør lukkes". Men besværlighederne med assistenskirkegården er ikke ovre endnu. I 1923 den 18. juni læses følgende: "Da Assistenskirkegaarden er i en usømmelig Forfatning, bør der (de to sidste ord endda understreget) gøres noget alvorligt for at faa den bragt i sømmelig Stand. De oprindelig paataenkte Gange imellem Gravstedeme bør anlægges og belægges med Grus. Ikke vedligeholdte Gravsteder bør sløjfes og Indfatningen om Gravene bør omplantes. Affaldsdyngen og Ukrudt bør fjernes fra Kirkegården. Der bør anbringes forsvarligt Lukketøj paa Indgangslaagen, og Hegnet ved Siden af Laagen bør istandsættes." Som kontrast til denne elendighed læses umiddelbart efter: "Diget om Kirkegården ved Kirken fandtes at være godt istandsat i hele dets Udstrækning."

Hvor lå så den omtalte ikke så vel passede kirkegård?

Den blev indrettet på Smedebanken over for det nuværende plejehjem på jordstyk-

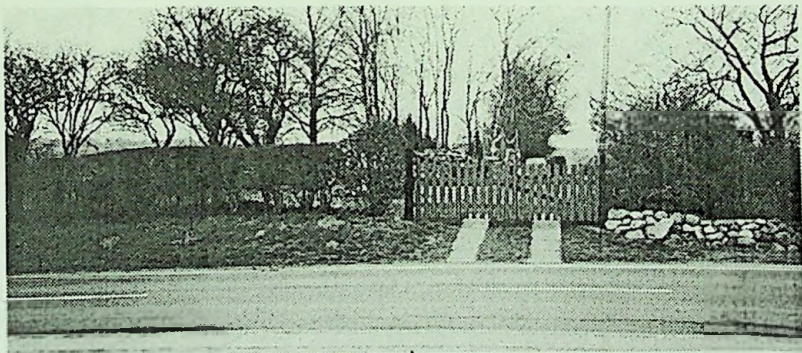
ket, der i dag udgør det sydligste stykke af haven tilhørende Vejlbysvej 53, idet kirkegården blev solgt i februar 1979. Kirkegården målte ca. 20 m ud mod Vejlbysvej og strakte sig 130 m mod vest ind til en markvej, et mærkeligt smalt stykke. I Middelfart Avis, d. 1. 12. 1888 læses: "Gaardeier Hans Hansen i Veilby har for kort tid siden til Besidderen af Stamhuset Hindsgavl, Kmhr. Basse Fønss solgt en Jordlod paa noget over 4 Skpr. Land for omtrent 1.600 Kr. Jordlodden skal udlægges til Kirkegaard."

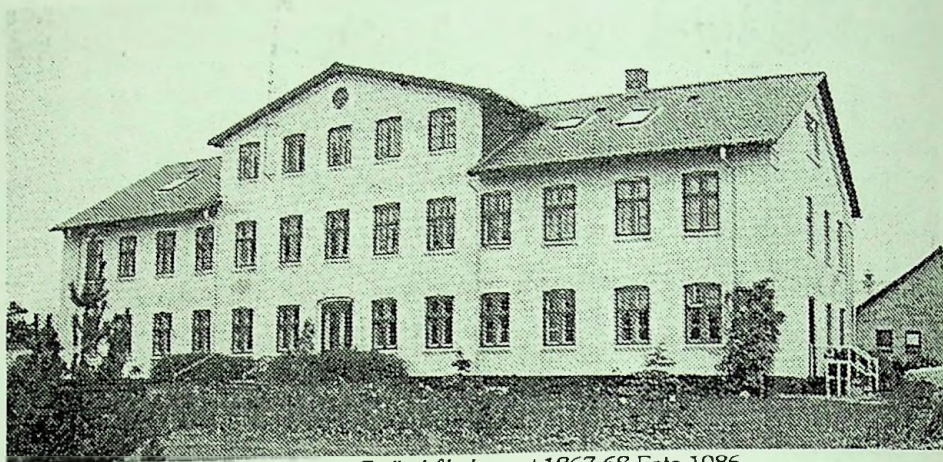
Hvem blev så begravet på den nyindrettede assistenskirkegård? Med opførelsen af fattiggården i Kustrup 1868 og med Strib som endestation på den fynske tværbane fra 1866 opstod der efterhånden et stærkt behov for en udvidelse af Vejlbys kirkegård, og med stiftsfysikus meddelelse i 1888 om at den var overfyldt måtte et nyt anlæg finde sted snarest.

Fra fattiggården læses betegnelser som: almuelem, fattiglem, skærsliber, aldersunderstøttet eller fattigforsørget.

Fra Strib en helt anden kategori som: bromand, brokarl, banearbejder, matros, fyrbøder, portør eller vognsmører, altså en hel række tilflyttere, der ikke var plads til i familiegravene på den gamle kirkegård, og som sådanne ikke ville få den sædvanlige

Som den tidligere Assistenskirkegård ser ud nu i 1998

Fattiggården Fælleshåb, bygget 1867-68. Foto 1986

tilknytning til kirkegården og dermed en vedligeholdelse af gravene.

Den første begravelse finder sted den 5. februar 1892, det drejer sig om et almuelem fra fattiggården og bliver måske hermed medvirkende til, at stedet mand og mand imellem kaldes "fattigkirkegården".

For så vidt alle begravelser har fået noteret begravelsesstedet, blev det i alt til 169 i de 42 år, de blev foretaget her, den sidste fandt sted den 29. maj 1934. Fælleshåb tegner sig for 37 begravelser, Strib området for 38, Røjleskov området tæller 45 og de øvrige bebyggelser 39. 8 begravelser er udensogns og kun 2 fra Vejlbj, de har tilsyneladende været tilflyttere. De første 20 år fandt der 135 begravelser sted, de næste 10 år kun 23, hvorefter det langsomt svandt ind med ophør i 1934. I 1911 fik Strib sin egen kirkegård med den første begravelse den 2. august 1911, og Røjleskov fulgte efter med den første begravelse den 12. december 1914. Begravelser på Vejlbj kirkegård var i perioden på ca. 40 pr. år, men dalede også stærkt efter opførelsen af de to nye kirker.

Efter de sidste begravelser faldt interessen for assistenskirkegården meget, selv om man i 1925 satte en havearkitekt på opgaven med at få den planeret og vedligeholdt. I 1946 blev den del af kirkegården, der i mellemtiden var udlagt til have, overladt til graveren til eget brug. I 1952 drøftedes et salg til kommunen, men man enedes om at beholde den og at beplante en del af den.

Efter samråd med kredslægen blev en nedlæggelse vedtaget, og efter godkendelse i ministeriet og hos stiftsøvrigheden blev "fattigkirkegården" endelig afhændet i februar 1979 efter en levetid på knap 90 år. En af de sidste grave, der blev vedligeholdt var "Jørgen Tørrer"s forældres, fisker Johannes Nielsen, der døde i 1908, og han hustru Karen Rasmussen, der døde i 1912. Han ønskede graven passet så længe, han levede, fortæller hans datter. Jørgen Tørrer døde i 1961 og så var den æra til ende.

*Kilder: Vejlbj kirke: synsprotokoller, kirkebøger
forhandlingsprotokoller for menighedsrådet.*

Her er det rigtige billede til side 29 i foregående nummer af 'Bavnen'.

FORENINGENS ARRANGEMENTER 1998

Mandag d. 7. september

kl. 19.30

Strib Idrætsefterskole

LIVET PÅ BOPLADSERNE

Museumsinspektør Eigil Nikolaisen, Kerteminde museum, vil fortælle om livet på bopladserne i bronze- og jernalderen samt i vikingetiden, og om de fund, man har gjort på bopladserne

Mandag d. 23. november

kl. 19.30

Aulby skole, biblioteket

FILM OG FÆRGEFART

GENERALFORSAMLING

Efter generalforsamlingen viser Karsten Jensen, Strib film.

Til sidst vil Arne Schmidt Andersen fortælle om "Den private færgeforbindelse Strib/Fredericia i årene 1923 til 1970".

L. L. L. 82